

VERÉBRE PAZAROLT ÁGYÚTŰZ

A Táltosok (szerzőjének) védelmében című, háromoldalas, nyugodt hangvétellű jegyzetemre (*Együtt*, 2009/4.) Fodor Géza ugyanott 18 oldalas, heves indulatokat sejtető reflexióval válaszolt. Ez önmagában is meglepetés, hát még ha figyelembe veszem annak tartalmát, amelyből kiderül, F. G. képtelen eltérni az övétől eltérő véleményt.

Míndez elintézhető lenne egy legyintéssel, ha nem vetemedne elképesztő állításokra, belemagyarázásokra, gúnyolódásra stb. Mivel ezt teszi, kénytelen vagyok élni a viszontreflexió jogával, s hogy a jelek szerint *szövegértelmezési nehézségekkel* küszködő opponens dolgát megkönnyítsem, észrevételeimet kisfejezetekre tagolom.

Kabát a gombhoz

Tavaly júniusban F. G. Pap Ildikó regényének az *Együttben* közölt *részleteire* hagyatkozva tört pálcát a *teljes mű és annak szerzője* fölött. Hitelt érdemlő forrásból származó információ bizonyítja: *azután szerezte meg és olvasta el a könyvet, miután jegyzetem kéziratát elküldtem neki is (!)*, a következő elképzeléssel (idézet a kísérlévből): „...Ezt és a te reflexiódat, valamint az esetleges további hozzászólók véleményét hozzuk le az *Együtt* harmadik számában, miáltal életet lehelhetünk a folyóirat régóta tetszalott *Fórum* rovatába, s ami igazán lényeges, egy higgadt hangvétellű disputa csakis jót tehet a folyóiratnak, különböző tanulságok levonására ad lehetőséget.” Sajnos, F. G. erre a folyóirat-istápoló elképzelésre és a korrektségre fittyet hányva, eleve azzal a szándékkal vette kezébe a regényt, hogy *bizonyítékokat keressen élőszóban már elhangzott véleményének igazolására*. Azt is tudom, hogy a gombhoz kívánatos „kabát” anyagául szolgáló „bizonyítékok” összegereblyezésére több hetet áldozott, szerintem feleslegesen, mert az áhított „kabát” végül is egy önjelölt „történész” mundérjává sikeredett, ami kiábrándítóan rosszul áll rajta.

Illemtanból elégtelen

Írásának első mondatában F. G. közreadja Pap Ildikó születési évét és helyét, holott ennek ez információnak semmi köze vitánk tárgyához, ráadásul a szakásjog (tekintettel a női érzékenységre) az ilyesmit általában helyteleníti. Azért említem ezt a szerencsétlen másfél sort, mert előrevetíti az F. G. megközelítési módszerére jellemző *felszínességet, szüklátóköriúséget*.

Miért van, ami nincs?

F. G. többször is tényként említi, hogy Pap Ildikó regényének szereplői „vidékünkéről elköltözött négytagú família” tagjai. Túl a jogos kérdésen – a mű

cselekménye és tartalma szempontjából ugyan mit számít(ana) ez –, kénytelen vagyok figyelmébe ajánlani a valóságot: a regényben egyetlen „elejtett” szó sem utal arra, hogy annak szereplői *vidékünkről* települtek volna át az anyaország fővárosába. Annyi állapítható meg, hogy a család vidékről került fel a fővárosba. Nagyon szegényesek lehetnek F. G. ez irányú ismeretei, ha a *vidék* fogalma alatt következetesen *pátriánkat* érti.

Mi a szépírás?

F. G. szerint Pap Ildikó regényéből „még a szépírói nyelv is hiányzik”. Igaz, ezt a véleményét zárójelbe teszi – ki tudja, miért. Az sem világos, mire alapozza lesújtó véleményét. Itt nyilván egyszerű *nemtetszésről* van szó, s hogy megalapozottnak tüntesse fel ítéletét, kézenfekvőnek látszó megoldásként lényegében tehetségtelennek minősíti a szerzőt. Mindeközben adós marad a válasszal, szerinte miért nem szépírás az a mű, amit írásának címében ő maga is regénynek – szépírói alkotásnak – nevez. Még furcsább, hogy két bekezdéssel a szépírói nyelv hiányolása után számon kéri a szerzőtől, miért nem ír „a közéletről, közügyekről, gazdaságról, bármilyen egyéb társadalmi kérdésekről”. Hol itt a következetesség? Egy író nem követheti el azt a szamárságot, hogy a regény műfajában bármilyen témakört külső elvárásoknak megfelelően, netán *publicisztikai szinten* jelenítsen meg; ezeket csakis a saját és a szereplők legbelső személyiségén átszűrve, utalásszerűen ábrázolhatja – ahogy azt Pap Ildikó több-kevesebb sikerrel megteszi. A kákán csomót kereső „ítész” számonkérése tehát az adott esetben indokolatlan és komikus, annak ellenére, hogy ezt a regényt se szóban, se írásban soha nem minősítettem remekműnek, ahogy azt kritikusa feltételezi. Ami bizonyos: Pap Ildikó nem F. G.-től fogja megtanulni a regényírás mesterségét, mert utóbbtól ez a műfaj teljesen idegen. Erről jut szembe egyik anyaországi elismert pályatársam kiprovokáltan epés megjegyzése, amit egy buzgó irodalomkritikus őt irritáló állításaira mondott: „Ti abból éltek, azt értékelitek, amihez nem értetek, mert nem művelitek”. F. G.-nek is mondhatta volna...

Kioktatás visszautasítva

F. G. holmi „csikóhalat” és „lódarázst” emlegetve megpróbál kioktatni a társadalomkritika mibenlétéről. A szándék és a stílus, ahogy ezt teszi, semmivel sem indokolható, ezért visszautasítom. De maradjunk a lényegnél: Pap Ildikó szóban forgó regényében csak az nem veszi észre a mának szóló társadalomkritikát, aki nem akarja tudomásul venni a nyilvánvalót. Márpedig F. G. nem érzékeli, hogy elődeink értékeinek a ma tapasztalható *értéktelenség* ellenében való felmutatásával Pap Ildikó egy megalázó, következményeiben az emberi méltóságot – s azon belül a nemzeti karakterjegyeket – elveszejtő jelenségre hívja fel a figyelmet, vagyis

közvetett társadalomkritikát gyakorol. Úgy tűnik, F. G. tagadja az emberi-nemzeti önbecsülés sokféle jelzővel illelhető elsorvadását

„Jupiter és a kisökör” esete

F. G. szemére veti a regény szerzőjének, hogy történelmünk vizsgálatakor „mindenkori hiba (...) bármit is csak egyetlen nézőpontra alapozni”. Egyetértek, sőt hozzáteszem: a több szempontú megközelítés *mindenkire* nézve kötelező. F. G. azonban nem tudhatja, hogy Pap Ildikó eleve szelektív koncepcióval közelít-e történelmünkhöz. De ha már ezt vélelmezi, mi jogon veti a szerző szemére azt, amit ő is elkövet? Nyilván úgy gondolja, amit szabad Jupiternek, az másnak tilos. Ezen a téren azonban ő sem számíthat Jupiternek, hiszen a történelmünkkel kapcsolatos információhalmaznak ő is a töredékét ismeri csupán, és – egyébként jogosan – azzal az elmélettel azonosul, amely a legközelebb áll hozzá. Más kérdés, hogy önmagában az ilyen azonosulás igazolja-e a számára rokonszenves elmélet helytállóságát. Kétlem! Persze, ugyanez igaz a Pap Ildikó szerint vállalható elméletekre is – épp ezért megengedhetetlen, hogy egyik a másikat földre döngölje, ahogy F. G. *próbálja* tenni Pap Ildikó történelemfelfogásával.

Vékony jégen

Nem kívánok beleesni abba a hibába, amibe opponensem, ezért a kevésbé ismert területen – történelmünk vonatkozásában – nem szállok vitába vele, bár „érvelésének” tekintélyes részét a történelmi hivatkozások teszik ki. Mindenesetre szántam rá időt, utána néztem az elérhető forrásirodalomban, és azt tapasztaltam, hogy az F. G. által egyedül üdvözítőnek vélt elmélet helytállóságát megkérdőjelező elméletek *legalább annyi kutatási eredményen, következtetésen alapulnak, mint az, amellyel ő azonosul*. Amit mindenképpen muszáj szóvá tennem: F. G. nem állja leírni, hogy a magyarság esetében „a kereszténység felvétele semmiféle behódolással nem járt”. Vagyis: a pusztán tény, miszerint egy népet – amelytől annak idején rettegett a korabeli Európa – saját urai *bizonyítottan* a környező országok uralkodóinak *kívánalmai* szerint elszakítottak az ősi hit gyökereitől és egy számára addig ismeretlen, idegen vallás elfogadására kényszerítettek – F. G. szerint nem behódolás. Ebből látszik, neki bizonyos *alapfogalmak* értelmezésével is problémái vannak – különben nem írta le ilyesmit. Meggyőződésem, hogy *többek közt* a kereszténység elfogadtatásából eredeztethető mai származásunk helyzetünk, amelynek legfőbb jellemzője mindenféle másságok mértéktelen tisztelete, ezzel párhuzamosan saját fajtánk karakterjegyei sokaságának sutba dobása. Más szóval: *a kereszténység felvételének kierőszkolása államvezetési, politikai-közéleti elkurválásunk folyamatának kezdete volt*. A későbbiek során ez a folyamat rövidebb-hosszabb ideig szünetelt ugyan, de most is tart, sőt felgyorsult. Az eredmény: mára az európai népek *kap-*

carongyává lettünk. Mindebből nyílegyenesen következik a szomorú tény: F. G. vékony jégen toporzékolva buzgólkodik vélt igazának bizonygatásával. A vékony jég tulajdonsága pedig az, hogy előbb-utóbb beszakad.

Összefoglalás helyett

A letaglózó szándékú reflexió néhány kitételének érintését elegendőnek tartom ahhoz, hogy a téma iránt érdeklődő olvasók tisztán lássák: szelíden ejnyező jegyzetemre F. G. ádáz ösztűzzel reagált. Ágyútűzzel verébre... Nyilván azt hitte, a mennyiség ezúttal átcsap minőségbe. Az arányérzék hiánya, sértő szándékkal felsorakoztatott, mankóra szoruló „érvei” tárgyilagosságot nem ismerő, agresszív személyiségről árulkodnak. Módszere azonos Géza fejedelemével és István királyéval: *erőszakos*, ezért elítélendő.

NAGY ZOLTÁN MIHÁLY

